

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

Εταιρείας Βυζαντινῶν Ἑπιστολῶν

ἔτος 14

Ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐν Παρισίοις
Συλλόγου πρὸς ἐπίσχησιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἈΘΗΝΑΙ 1938

ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου Μαριδάκη ἀποκείται καὶ χειρόγραφον, ὅπερ οὗτος, κατ' αἰτησίμῳν, μοὶ παρεχώρησε πρὸς ἐξέτασιν, δι' ὅπερ θεωρῶ καθήκον καὶ ἐντεῦθεν θερμῶς καὶ εὐχαριστήσω αὐτόν. Ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, εὔρηται ἔργον φέρον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν «Ὁμιλία, ἥτοι λόγος ἐπιδεικτικὸς περὶ ἱερωσύνης, συντεθεῖσα παρὰ Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ ἐκφωνηθεῖσα παρ' αὐτοῦ, ἠνίκα παρὰ τοῦ πανιερωτάτου καὶ σοφωτάτου μητροπολίτου Φιλαδελφείας κυρίου Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητὸς εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἀνήχθη».

Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ ὁ χειροτονηθεὶς Μελέτιος ἀναπτύσσει κατ' ἀρχῆς τὰ τῆς συστάσεως καὶ σημασίας τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης καὶ ἔπειτα πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν μητροπολίτου Φιλαδελφείας Γερασίμου Βλάχου.

Ὡς γνωστόν, ὁ Γεράσιμος Βλάχος ἐγένετο μητροπολίτης Φιλαδελφείας τῷ 1679 διαδεχθεὶς τὸν Μεθόδιον Μορώνης (1677—1679) καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1685 σχὼν ὡς διάδοχον αὐτοῦ τὸν Μελέτιον Τυπάλδον ἐκλεγέντα κατὰ Μάρτιον τοῦ 1685¹ ἐπομένως ἡ χειροτονία τοῦ Μελετίου θὰ ἐγένετο μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1679—1685.

Οἱ περὶ τοῦ βίου τοῦ Μιχαὴλ Μήτρου, τοῦ μετὰ ταῦτα μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μελετίου, γράψαντες ἐλαχίστας παρέχουσι ἡμῖν εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ ταύτας ἠντλημένας ἰδίᾳ ἐκ τῆς συντόμου αὐτοῦ βιογραφίας τῆς προτασσομένης τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς Γεωγραφίας αὐτοῦ, τῆς γενομένης «Ἐνετίησιν ἀψκῆ' παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ».

Κατὰ τὰς εἰδήσεις ταύτας ὁ Μελέτιος ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1661 καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1714 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἡλικίᾳ 53 ἐτῶν. Παιδευθεὶς ἐν Ἰωαννίνοις παρὰ Βησσαρίωνι τῷ Μακροῦ, ἐχειροτονήθη

¹ Πρὸβλ. Ἰωάννου Βελούδου, Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ σ. 79. Σάθα, Νεοελ. φιλ. σ. 336. Α. Δημητράκοπούλου, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις σ. 58. Κατ' ἄλλας εἰδήσεις ἐγένετο μητροπολίτης Φιλαδελφείας τῷ 1681 διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1684 πρὸβλ. Γ. Ζαβίρα, Ν. Ἑλλάς σ. 218 καὶ Α. Δημητράκοπούλου, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις σ. 54.

ὕπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος¹ ἱερέως. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Βενετίαν, ὁπόθεν ἐπανακάμψας ἐγένετο διδάσκαλος τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις σχολείου τοῦ Ἐπιφανίου Ἡγουμένου. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1692 ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης καὶ τῷ 1703 ἐγένετο μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Τέλος ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Βενετίας² πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ αἰδ. Μιχαὴλ Μήτρος ἐξ Ἰωαννίνων ἐπὶ τῇ βάσει πιστοποιητικοῦ τοῦ σεβ. ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας διορίσθη διδάσκαλος ἐν Βενετία τῇ 8ῃ Μαρτίου 1686, παρέμεινε δ' ἐν αὐτῇ διδάσκων καὶ μισθοδοτούμενος ἐκ τῶν κληροδοτημάτων Ἐπιφανίου Ἡγουμένου, τοῦ προσδιορισμένου διὰ τὸν ἐν Ἰωαννίνοις διδάσκαλον, μέχρι τῆς 28 Ἰουνίου τοῦ 1687, ὁπότε ἐπέστρεψεν εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα ἐκλεγείς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν προϋχόντων Ἰωαννίνων διορίσθη διὰ μίαν τριετίαν διδάσκαλος τῆς ἐν Ἰωαννίνοις σχολῆς τοῦ Ἐπιφανίου Ἡγουμένου ἐπικυρωθέντος τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐν Βενετία συλλόγου τῶν τεσσαράκοντα καὶ πρόσθινης τῇ 24 Μαρτίου 1688.

Ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι αἱ ἀνωτέρω εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν, αἱ στηριζόμεναι καὶ ἐπὶ τῆς συντόμου βιογραφίας αὐτοῦ, εἶναι ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὗτος ἦλθεν εἰς Βενετίαν χειροτονημένος ἤδη ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος καὶ ἐπομένως δὲν ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ἐν Βενετία ὑπὸ τοῦ Φιλαδελφείας Γερασίμου Βλάχου. Κατὰ ταῦτα ὁ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ περιεχόμενος λόγος δὲν ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ Μελετίου ἐν Βενετία «ἠνίκα εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἀνήχθη» ὑπὸ τοῦ Φιλαδελφείας Γερασίμου Βλάχου, ἀλλ' ὑπ' ἄλλου τινὸς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος, ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ εἶδησις περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Μιχαήλ Μήτρου εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Κλήμεντος δὲν εἶναι ἀληθῆς ἢ ὅτι ὁ Μιχαὴλ πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος εἶχε μεταβῆ ὡς λαϊκὸς διὰ πρώτην φορὰν εἰς Βενετίαν, ἔνθα ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Γερασίμου Βλάχου διάκονος. Ἐννοεῖται ὁμοίως ὅτι αἱ ὑποθέσεις αὗται, ὅπως γίνωσιν ἀναμφισβητήτως δεκταί, πρέπει νὰ στηριχθῶσιν ἐπὶ ἀρχαιοτέρας τινὸς μαρτυρίας, ἣν δὲν κατώρθωσα νὰ εὑρω. Παρὰ ταῦτα ὁ λόγος οὗτος εἶναι ἄξιος δημοσιεύσεως καὶ διὰ τὰ περὶ τοῦ Γερασίμου Βλάχου, ἑνὸς τῶν

¹ Πρόκειται περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος τοῦ Χίου, ὅστις κατὰ μὲν τὸν Ἀρναυτινὸν καὶ Ἀλεξούδη ἠνέλθεν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Ἰωαννίνων τῷ 1686 καὶ παρέμεινε ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ 1714 κατὰ δὲ τὸν Σεβ. Παραμυθίας καὶ Πάργας Ἀθηναγόραν τῷ 1680 καὶ παρέμεινε ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ 1716. (Ἡπειρωτικὰ Χρονικά ἐκ. 1' (1928) σ. 28 ἐ.). Ἡ δευτέρα αὕτη γνώμη φαίνεται πιθανότερα. Πάντως ὁ Κλήμης ἠνέλθεν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Ἰωαννίνων πρὸ τοῦ 1686.

² Πρβλ. Ἡπειρωτικὰ Χρονικά ἔτος 11 (1936) σ. 70—74.

διαπρεπῶν λογίων τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενα. Ἐκδίδω λοιπὸν κατωτέρω τὸν λόγον τοῦτον, ἀντιγράψας ἐκ τοῦ εἰρημέ-
νου χειρογράφου.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ἐκταῦθα ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας δέχεται, ὡς καὶ τινες τῶν ἀνατολικῶν, πάντως ἐξ ἐπιδράσεως τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἡ Ἱερωσύνη ἐντυποῖ εἰς τὸν χειροτονοῦμενον ἀνεξάλειπτον χαρακτήρα, ὃν ὁμοίως δὲν διακρίνει ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ μυστηρίου παρεχομένης χάριτος. Ἐπίσης ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὴν Ἱερωσύνην ὡς τὸ ἑβδομον μυστήριον καὶ δὲν ἔχει σαφῆ ιδέαν περὶ τῆς μεταδιδομένης χάριτος ἐν τισὶ τῶν μυστηρίων (βάπτισμα καὶ χρίσμα). Τέλος ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γερασίμου Βλάχου¹ ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς δύο, τὰ καὶ σπουδαιότερα καὶ τύποις ἐκδοθέντα, τὸ λεξικὸν αὐτοῦ, τὸ φέρον ἐπιγραφὴν «θησαυρὸς τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς βάσεως τετραγλωσσος», τὸ ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον τύποις ἐν Βενετίᾳ τῷ 1659 καὶ τὴν «Ἀρμονίαν ὀριστικὴν τῶν ὄντων κατὰ τοὺς Ἑλλήνων σοφούς», τὴν ἐκδοθεῖσαν τὸ πρῶτον τύποις ἐν Βενετίᾳ τῷ 1661.

Ὁμιλία, ἧτοι λόγος ἐπιδεικτικὸς περὶ Ἱερωσύνης, συντεθεῖσα παρὰ Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ ἐκφωνηθεῖσα παρ' αὐτοῦ, ἡνίκα παρὰ τοῦ πανιερωτάτου καὶ σοφωτάτου μητροπολίτου Φιλαδελφείας κυρίου Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητὸς εἰς τὸν τῆς Ἱερωσύνης βαθμὸν ἀνήχθη.

Ὅσαις φοραῖς ὁ πανάγαθος θεὸς ἐπροώρισε νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος μεγάλα καὶ ὑψηλὰ χαρίσματα διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἄπειρόν του εὐσπλαγγίαν, πολὺν καιρὸν προτίτερα ἠθέλησε διὰ μέσου τῶν Προφητῶν νὰ τὰ προμηνύσῃ, ἴσως ἢ διὰ νὰ ἐπιθυμήσουν οἱ ἄνθρωποι περισσότερον, ζητῶντές τα μὲ ἀκοίμητον προσευχὴν ἢ διὰ νὰ ἐτοιμασθῶσι νὰ τὰ λάβουν μὲ μεγαλίτερην εὐλάβειαν. Ἐτῆθι θέλωντας ὁ προάναρχος πατὴρ νὰ στείλῃ τὸν μονογενῆ του υἱὸν διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὴν προπατορικὴν πληγὴν προσημαίνει τὸ μυστήριον διὰ μέσου τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ λέγωντας «αὐτὸς ἐξαποστελεῖ τὸν Λόγον αὐτοῦ καὶ ἰάσεται αὐτούς». Καὶ ἡ ἀειπάρθενος Μαρία μέλλωντας χωρὶς ἄνδρὸς κοινωνίαν νὰ συλλάβῃ εἰς τὴν πανάχαρτον μήτραν τῆς τὸν θεῖον Λόγον, τὸ προμηνᾶ προτίτερα πολὺν καιρὸν διὰ στόματος τοῦ Ἡσαίου μὲ τοῦτα τὰ λόγια «ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει».

Εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον θέλωντας νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀνακαινισμένον τοῦτον κόσμον (ἀνακαινισμένον τὸν λέγω, ἐπειδὴ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐν-

¹ Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Γερασίμου Βλάχου πρβλ. ἰδίᾳ Α. Δημητρακοπούλου, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις σ. 53—58.

σαρκον οικονομίαν κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε καὶ γέγονε τὰ πάντα καινὰ) θέλωτας, λέγω, νὰ παραδώσῃ τὸ οὐράνιον τῆς εὐαγγελικῆς ἱερωσύνης μυστήριον ἰσοῦ εἰς τὴν α' τῶν Βασιλειῶν κεφ. β' δι' ἑνὸς θείου ἀνδρὸς πρὸς τὸν ἱερέα τοῦ παλαιοῦ νόμου, Ἡλὶ λέγωντας: «καὶ ἀναστήσω ἐμαυτῶ ἱερέα, πιστόν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει» δηλ. μὲ νέαν ἱερωσύνην. Τούτην τὴν προμηνυμένην ἱερωσύνην, ὅπου ἀπὸ τὸν πλουσιόδωρον Θεὸν ἐδόθη εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, σκοπὸς μου εἶναι σήμερον μὲ βραχυλογία νὰ δείξω διὰ μέσου τοῦ ἱερατικοῦ χαρακτήρος πόσον εἶναι μεγάλη καὶ θαυμαστή. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἱερωσύνη εἶναι μία σφραγίδα, ὅπου ἀπὸ τὸ πανάγιον Πνεῦμα τυπώνεται καὶ σφραγίζεται εἰς τοὺς χειροτονημένους, ζητῶ ὅτι καὶ ἡ ἀφεντεία σας νὰ σφραγίσετε μὲ τὴν σιωπὴν τὸ στόμα. Καὶ ἀρχίζω.

Ἄναμφιβόλον εἶναι καὶ φανερόν πῶς τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν τῆς εὐαγγελικῆς ἱερωσύνης μυστήριον ἐπροτυπώθη εἰς τὸν νόμον τῆς φύσεως καὶ εἰς τὸν μωσαϊκόν, ἀμὴ ἔλαβεν ἀρχὴν εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον ἀπὸ τὸν θεάνθρωπον Λόγον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ἱερόν Παῦλον, ὄντας μέγας ἀρχιερεὺς μὲ θεϊκὴν καὶ ἄφατον δύναμιν ἐμετουσίωσε τὸν ἄρτον καὶ οἶνον εἰς τὸ πανάχραντόν του σῶμα καὶ αἷμα καὶ εὐθύς ὡς ἀρχιερεὺς τοὺς μαθητὰς του ἐπρόσταξε λέγωντας «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν», μὲ τὰ ὅποια λόγια ἐχειροτόνησεν ἱερεῖς ὅλους τοὺς ἱερούς μαθητὰς του καὶ τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ τελειώνουν κατὰ μίμησιν ἐδικὴν του καὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους του τὸ ἄχραντον τῆς εὐχαριστίας μυστήριον. Ἐδιδάχθη λοιπὸν τῆς καινῆς Διαθήκης ἡ ἁγία ἱερωσύνη ἀπὸ τὸν ἀληθῶς ἀρχιθύτην καὶ ἱεράρχην Χριστόν καὶ ὄχι ἀπὸ ἄνθρωπον ψιλόν ἢ ἄγγελον ἢ ἀρχάγγελον ἢ ἄλλην κτιστὴν δύναμιν, ὡς τὸ κηρύττει ἡ χρυσήλατος σάλπιγξ τοῦ θείου Πνεύματος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγωντας «οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις κτιστὴ δύναμις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν». Μηδὲ ἄς ταραχθῆ κανεὶς πῶς ὁ Χρυσόστομος εἶπεν ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐδιέταξε ταύτην τὴν ἱερωσύνην, «ἀλλ' αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν», ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἱερούς θεολόγους τὰ ἔργα τῆς ἁγίας Τριάδος ὅπου γίνονται εἰς τὰ ἔξω πράγματα εἶναι κοινὰ καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα «τὰ τῆς Τριάδος ἔργα πρὸς τὰ ἔξω κοινὰ ἐστίν». Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο τὸ δῶρον τῆς ἱερωσύνης δίδεται εἰς τὰ ἔξω, εἰς τοὺς ἀποστόλους δηλαδὴ καὶ διαδόχους των, ἀνάγκη νὰ δίδεται καὶ νὰ διατάσσεται ὄχι ἀπὸ ἓνα πρόσωπον μοναχά, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν τρισυπόστατον μακαρίαν Τριάδα. Καλὰ λοιπὸν εἶπαμεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ὅτι ὁ Χριστὸς τὴν ἐδιέταξε «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Καλὰ, καλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης, ὅτι οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος κτλ. ἀπὸ τὴν ὁποίαν διάταξιν τῆς τρισηλίου θεότητος τόσον περισσότερον λά-

μπεὶ τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ μεγαλειότης τῆς ἱερωσύνης. Καὶ σημειώσατε πῶς ὅταν ὁ Χριστὸς χειροτόνησε τοὺς ἀποστόλους ἢ καὶ ὅταν ὁ ἀρχιερεὺς χειροτονᾷ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, δίδεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὸν χειροτονούμενον. Ὅθεν ὁ ἱερός Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων κεφ. η' λέγει· «Εἶδος δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν δίδεται τὸ Πνεῦμα». Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ὅπου δίδεται σφραγίζει καὶ τυπώνει μίαν σφραγίδα ἢ ἓνα χαρακτῆρα ἀνεξάλειπτον εἰς τὸν χειροτονούμενον, ὁ ὁποῖος χαρακτῆρ κατὰ τοὺς ἱεροὺς θεολόγους κάμνει δύο ἐξαιρετὰ ἀποτελέσματα, τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι κάμνει ἐπιτήδειον καὶ ἱκανὸν τὸν χειροτονούμενον ἱερέα νὰ ἐπιχειρῆται καὶ νὰ ἐπιτελῇ ὅλα τὰλλα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, τὰ ὁποῖα οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος ἔδωκεν ὁ θεὸς γράφει ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης¹.

Ἐπτά εἶναι τὰ μυστήρια, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ οὐράνιος νυμφίος στολίζει τὴν νύμφην του, τὴν ἐκκλησίαν, τὰ ὁποῖα, ὡς ἑπτὰ λυχνίαις, φέγγουσιν ἐμπροστί τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς ἑπτὰ πλανῆτες ἀκοίμητοι λάμπουσιν εἰς τὸ στερέωμα τῆς ἐκκλησίας. Πρῶτον εἶναι τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν ἀρεοπαγίτην Διονύσιον ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὁδοποιήσις τῆς πρὸς τὸν Θεὸν οἰκειώσεως καὶ τῆς ἐπουρανίου κληρονομίας. Δεύτερον τὸ χρῖσμα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Συμεὼν Θεσσαλονίκης, τὴν σφραγίδα τὴν πρώτην κατὰ τὸ κατ' εἰκόνα ἐντίθησιν, ὅπερ διὰ παρακοὴν ἀπωλέσαμεν. Τρίτον ἡ θεία εὐχαριστία, ἡ ὁποῖα, κατὰ τὸν φωστῆρα τῆς Δαμασκοῦ Ἰωάννην, ἐστὶ κοινωνία, δι' ἧς τῆς Ἰησοῦ σαρκὸς τε καὶ θεότητος μεταλαμβάνομεν. Τέταρτον ἡ μετάνοια ἢ ἐξομολόγησις ὅπου εἶναι κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἰατρικὸν ἀποθετικὸν πάσης ἁμαρτίας. Πέμπτον ὁ γάμος, τὸν ὁποῖον Ἰὼβ ὁ μοναχὸς κράζει μυστήριον πρὸς τεκνοποιίαν καὶ διαδοχὴν γένους καὶ σύστασιν. Ἑκτον τὸ εὐχέλαιον, τὸ ὁποῖον ὀρίζεται ἀπὸ τὸν πρῶτον τῆς ἐκκλησίας ταύτης ποιμένα, Γαβριὴλ τὸν Σεβῆρον, χρῖσμα δι' ἐλαίου καθαροῦ κατεσκευασμένον, δύναμιν ἔχον ἴσιν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν παρέχειν. Ἑβδομον καὶ τελευταῖον ἡ ἱερωσύνη, ἣτις ἐστὶν τάξις θεία δύναμις ἔχουσα πνευματικὴν ἐνεργουμένην ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας.

Αὐτὰ εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, δῶρα Θεοῦ θεοπρεπέστατα κατ' ἀλήθειαν καὶ ψυχωφελέστατα. Μ' ὄλον τοῦτο ἔξω ἀπὸ τὴν ἱερωσύ-

¹ Εἶναι φανερόν ὅτι ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ ἀντιγραφέως τοῦ ἡμιτέρου χειρογράφου παρελείφθησαν λέξεις τινὲς τοῦ κειμένου ἐνταῦθα, ἐν αἷς θὰ ἀνεφέρετο τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνεξάλειπτου χαρακτῆρος τῆς ἱερωσύνης. Εὐτυχῶς ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει κατωτέρω «καὶ ἐπειδὴ εἶδαμεν τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα τοῦ χαρακτῆρος, ἃς ἔλθωμεν εἰς τὸ ἄλλο» καὶ ἐξῆς, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ πληροφορηθῇ ποῖον τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα, κατὰ τὸν συγγραφέα, τοῦ ἀνεξάλειπτου χαρακτῆρος τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης.

νην δὲν θέλεις εὖρη κανένα ἀπὸ αὐτὰ νὰ εἶναι τελειωτικὸν τοῦ ἄλλου, διατὶ μόνος ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔχει τὸν ἱερατικὸν χαρακτήρα, ἔχει ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν ν' ἀποτελῇ ὅλα τὰ ἄνωθεν ἑπτὰ μυστήρια· «καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον, ἦν» κτλ.

Καὶ ἂν κανεὶς ἀνέρος τόλμησῃ βιαίως νὰ ἐπιχειρισθῇ τὴν ἱερουργίαν, σκληρότατα τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεόν, καθὼς ἐσυνέβη τοῦ μαροῦ 'Οζία, ὁ ὁποῖος ἔστρωντας καὶ νὰ ἔλαβε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν δέκατον ἕκτον χρόνον τῆς ηλικίας του, ἦλθεν εἰς τόσῃν εὐτυχίαν, ὁποῦ ὄχι μοναχὰ μεγάλαις νίκαις καὶ τρόπαια ἤφερεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ πολλαῖς χώραις εἰς τὸ ἄνομά του ἔκτισε καὶ τόσον αὐξήσῃ τὴν δυνάμιν του, ὁποῦ ἐμέτρησεν εἰς τὴν ὑποταγὴν του στρατιώταις τριακόσiais ἑπτὰ χιλιάδες. Τέλος τόσον εὐτυχῆσεν εἰς τοὺς πολέμους καὶ εἰς τὴν εἰρήνην, ὁποῦ ἡ φήμη πετώντας εἰς κάθε τόπον, ἐκήρυττε μὲ χίλια στόματα τὰ κατορθώματά του καὶ τὴν δόξαν του. 'Αμὴ τί; 'Υψώθη, λέγει ἡ ἁγία Γραφή, ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ ἠδίκησε ἐν κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ τόσον, ὁποῦ μὲ ἀνυπόφερτον ὑπερηφάνειαν ἐτόλμησε νὰ ἀρπάξῃ καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης. Καὶ νὰ, πᾶνώντας τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ τὸ θυμιατὸν ἐμπήκεν εἰς τὸ θυσιαστήριον νὰ θυσιάσῃ. 'Αλλ' 'Αζαρίας ὁ ἀρχιερεὺς κινήμενος ἀπὸ θεϊκὸν ζῆλον ἐπάσχισε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ λέγωντας οὐ σοι, 'Οζία, θυμιάσαι τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν, ἔξελθε ἐκ τοῦ ἁγιάσματος. 'Αλλ' ἐναντιούμενος ὁ βασιλεύς, λέπρα κακοιτάτη τὸν ἐκόλλησεν, ἡ ὁποία ἀπεμάκρυνεν αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὸν λαόν, καὶ ἀντὶ τὰ βασιλικά παλάτια τῆς πόλεως ἐκατοίκησεν εἰς ἓνα καλύβι τῆς ἐρήμου. Παίδευσις πολλὰ ἀφομόδιος, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁποῦ μὲ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης ἤθελε νὰ λαμπρυνθῇ, μὲ τὴν λέπραν ἐσκοτεινιάσθη καὶ ἐγένη θέατρον καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεθύμα νὰ ἐξουσιάζῃ ὅλα τὰ λογικά, διωγμένος εἰς τὴν ἐρημον ἐγένη ὑπεξούσιος τῶν ἀλόγων ζώων.

Καὶ ὁ ἀνόητος Σαούλ, τὸν ὁποῖον δι' αὐτὸ τὸ ἀσέβημα τόσον τὸν ἐμίσησεν ὁ Θεός, ὁποῦ ὄχι μοναχὰ ἀπὸ τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τὸν ἐστέρησε. Διαβάζω εἰς κεφ. ιστ' τῶν 'Αριθμῶν πῶς ὁ Κορέ, ὁ Δαθὰν καὶ ὁ 'Αβιερόν ὁμοῦ μὲ ἄλλους μερικὸς συντρόφους θεωρῶντας τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης ὡς φθονεροὶ ἐζήλεσαν καὶ ἤθελον καὶ αὐτοὶ μὲ βίαν νὰ βάλουν τὰ ἀνέρα καὶ ἀκάθαρτά τους χέρια εἰς ταῖς ἱεραῖς θυσίαις, ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια μὴ ὑποφέροντας τέτοιαν παρανομίαν καὶ ἱεροσυλίαν, τόσον τοὺς ἐτιμώρησεν καὶ ἐκατεδίκασεν, ὁποῦ παρενθὺς ἡ γῆ ἐμπροστὰ εἰς ὄλον τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ζωντανούς τοὺς ἐκατάπε «καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπε αὐτούς καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὄντας μετὰ Κορέ καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν». Τιμωρία κατ' ἀλήθειαν ἀξία τῆς ἀφροσύνης των, ἐπειδὴ ἐλπίζοντες μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης νὰ ὑψωθῶσιν, ἐταπεινώθησαν καὶ ἐξέπεσαν εἰς

τὴν ἄβυσσον τῆς αἰωνίου κολάσεως. Τὰ ὅμοια ἐτόλμησε καὶ ὁ Ἰωσίας καὶ ἄλλοι τῶν ὁποίων ἡ τιμωρία φανερώσεται καθαρὰ πῶς μόνον ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔχει τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα ἴσχυει νὰ μεταχειρισθῇ τὰ θεῖα μυστήρια.

Καὶ ἐπειδὴ εἶδαμεν τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρος, ἅς ἔλθωμεν εἰς τὸ ἄλλο, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὅτι ὁποῖος ἔχει τοῦτον τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν μυστηρίων εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν Χριστόν, διατι ὅλην τὴν ἐξουσίαν ὅπου ὁ μονογενὴς υἱὸς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ἀναρχὸν πατέρα εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, «ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς», αὐτὴν ὅλην τῶν ἱερέων ἔδωκε λέγωντας· «ὅσα ἂν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ».

Καὶ ἐκεῖνο ὅπου ὁ ἱερεὺς ἐργάζεται καὶ κάμνει ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν, ὁ Θεὸς εἰς τὸν οὐρανὸν χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπικυρόνει ὡς τὸ βεβαιῶνει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «καὶ ἅπερ ἂν ἐργάσωνται κάτω οἱ ἱερεῖς, ταῦτα ὁ Θεὸς ἄνω κερῶι καὶ τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ δεσπότης βεβαιῶι».

Τούτην τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐξουσίας, ὅπου ἔχει ὁ ἱερεὺς μὲ τὸν Χριστόν θέλωντας νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγει· ἱερεὺς ἐστὶν ὁ τόπον ἔχων Χριστοῦ καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχει τοῦ βασιλέως. Ἡ διαφορὰ εἶναι εἰς τὰ πρόσωπα, ἐπειδὴ ἄλλος εἶναι ὁ τοποτηρητῆς καὶ ἄλλος ὁ βασιλεὺς, ἀμ' ὄχι εἰς τὴν ἐξουσίαν, διατι τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν, ὅπου ἔχει ὁ βασιλεὺς δίδει καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ του, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἱερεὺς ὄντας τοποτηρητῆς τοῦ Χριστοῦ, ἱερεὺς ἐστὶν ὁ τόπον ἔχων Χριστοῦ, ἔχει καὶ τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χρυσόστομος «ὁ Πατὴρ πᾶσαν ἐξουσίαν ἔδωκε τῷ Υἱῷ καὶ ὁ Υἱὸς τὴν αὐτὴν πᾶσαν ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι».

Στοχάζομαι εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὅτι ὅταν ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ στέλλῃ τοὺς μαθητὰς του διὰ νὰ κηρῦξουσιν τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν κόσμον τοὺς λέγει· «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς». Ἀλλὰ πῶς, εἰς τίνα τρόπον ὁ οὐράνιος πατὴρ στέλλει τὸν υἱόν; Τί σημαδεύει τὸ καθὼς ἀπέσταλκέ με; Ἴσως τὴν ὁμοιότητα τῆς γεννήσεως; Ὁχι βέβαια, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ γεννᾷ ἀχρόνως. Τοὺς μαθητὰς του λοιπὸν σημαδεύει; Οὐδὲν ἄλλο παρὰ ὁμοιότητα ἐξουσίας ὅπου ὁ πατὴρ ἔδωκε τοῦ υἱοῦ καὶ ὁ υἱὸς τῶν μαθητῶν του. «Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς». Ὡσὺν νὰ ἤθελε νὰ λέγῃ ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ἐγὼ, ὦ μαθηταί, τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν, ὅπου μοῦ ἔδωκεν ὁ πατὴρ στέλλωντάς με εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, τὴν αὐτὴν ὅλην σᾶς δίδω «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, καὶ γὰρ κτλ.». Καὶ σημαδεύσατε ἐκεῖνο τὸ ἐπίρρημα καθὼς, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει ὁ Θεόδωρος ὁ Γαζῆς καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λάσκαρις μὲ τοὺς λοιποὺς γραμματικούς, εἶναι ἐπίρρημα ὁμοιώσεως

καὶ φανερώνει καθαρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Χριστὸς καθὼς ἀπέσταλκέ με κ. τ. λ. Καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐξηγώντας τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, λέγει πῶς πέμποντας ὁ Χριστὸς τοὺς ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα τοὺς παραμυθεῖ καὶ θαρρύνει λέγωντάς τους ὅτι τὸ ἔργον τὸ ἐμὸν ἀναδέχεσθε, δηλαδὴ τὸ ἔργον ὁποῦ δέχεσθε ἀπὸ ἐμένα εἶναι ἴδιον ἰδικὸν μου. Διὰ τοῦτο μὲ τὴν ἐξουσίαν ὁποῦ ὁ Χριστὸς τὸ ἀποτελεῖ, μὲ τὴν αὐτὴν καὶ ὁ ἱερεὺς, «τὸ ἔργον τὸ ἐμὸν ἀναδέχεσθε».

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν μικρὰν μας δύναμιν ἐδείξαμεν τὸ μέγα καὶ θεῖον τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, πρέπον εἶναι, μάλιστα καὶ χρέος, νὰ φανοῦμεν εὐχάριστοι μὲ μικρὸν ἔπαινον πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ ἔστωντας ἢ εὐχαριστία κατὰ Ἀνδρόνικον τὸν περιπατητικὸν φιλόσοφον νὰ μὴν εἶναι ἄλλο παρὰ μία ἐπιστήμη τοῦ τίνι καὶ πότε παρεκτέον τὴν χάριν.

Ἐγὼ πότε ἀρμοδιώτερον ἠμπορῶ νὰ εὐχαριστήσω παρὰ σήμερον ὁποῦ τὸ δῶρον τῆς ἱερωσύνης ἐδέχθηκα; Καὶ τίνι; Ποῖον δηλαδὴ πρέπει νὰ εὐχαριστήσω παρὰ ἐσένα, πανιερώτατε καὶ σοφώτατε ἀρχιερεῦ Γεράσιμ, ὁποῦ μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης μὲ ἐστόλισες; Καὶ ἀγκαλὰ ἢ μεγάλη σου μετριότης ἀποστρέφεται καὶ διώχνει τοὺς ἰδίους ἐπαίνους, μὲ ὅλον ἐτοῦτο ἐγὼ ἀχάριστος ἤθελα φανῆ σιωπῶντας ταῖς πολλαῖς καὶ μεγάλαις σου ἀρεταῖς, διὰ ταῖς ὁποῖαις οἱ πρόκριτοι καὶ φρονιμώτατοι τοῦ γένους μας ἀξίον τῆς Φιλαδελφείας ποιμένα ἔκριναν.

Καὶ πρεπούμενα κατ' ἀλήθειαν, ἐπειδὴ καὶ ἤξευραν ὄχι μοναχὰ πῶς ἐγεννήθης εὐγενικὰ εἰς τὴν περίφημον Κρήτην, ἀλλὰ καὶ πῶς ἔτυχες ἀγωγῆς προσηκούσης τῷ γένει, διατὶ ἀπὸ μικρὰν ἡλικίαν ἐσυναναστρέφουσιν, μὲ τοὺς πλείο φημισμένους διδασκάλους τῆς Κρήτης, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους διδασκόμενος τὴν ἐγκύκλιον παιδευσιν εἰς ὀλίγου χρόνου διάστημα τόσην προκοπὴν εἰς τὰ μαθήματα ἔκαμες, ὁποῦ τοὺς συμμαθητὰς ὅλους πολὺ ἐξεπέρασες. Ἐπειδὴ μὲ τὴν θαυμαστὴν σου ἀγχίνοιν συντροφιασμένην εἶχες καὶ μεγάλην φιλοπονίαν, διὰ τοῦτο ὄχι μονάχα τοὺς συνηλικιώτας ὑπερέβηκες, ἀμὴ καὶ τοὺς μεγαλυτέρους ἔφθασες ἠμπορῶντας νὰ εἰπῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον τὸ ὀμηρικὸν ἐκείνο τὸ «τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις».

Καὶ ὄχι μοναχὰ σὲ ἐθαύμαζον οἱ συμπολίται εἰς τὴν ἐπίδοσιν καὶ προκοπὴν τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ μάλιστα εἰς τὴν θεοσεβείαν, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς νέους ἢ δὲν εὐρίσκεται ἢ σπάνιον εὐρίσκεται, διότι ἡ σπουδὴ σου ἦτον νὰ συναναστρέφουσαι μὲ ἱερεῖς καὶ θεοσεβεῖς ἀνθρώπους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἐδιδάχθης τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς φιλόπονος μέλισσα ἐσυμμάζωξες ἀπὸ ὅλα τὰ κάλλιστα καὶ ὠφέλιμώτατα.

Καὶ πρεπούμενα κατ' ἀλήθειαν ἠθέλησες νὰ σμίξης τὴν σπουδὴν μὲ τὴν θεοσεβείαν διὰ νὰ φανῆς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐξαιρετός. Ἐπειδὴ κατὰ

τὸν θεολόγον Γρηγόριον «τῶν ἄλλων οἱ μὲν βίον μόνον, οἱ δὲ λόγον κατωρθωκόκες φαίνονται», ἀμ' ἐσὺ σμίγωντας τὸν λόγον μὲ τὸν βίον, τὴν μάθησιν δηλαδή με τὴν θεοσεβειαν καὶ τὴν ἠθῆν, ὅλους πολλὰ ἐπερίσσευσες, διὰ τὰ ὁποῖα ὄσσην τιμὴν, ὄσσην δόξαν καὶ ἔπαινον ἀπόκτησες, εἰς ὀλίγον καιρὸν καὶ ἀπὸ τοῦ προεστοῦς καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν λαὸν τῆς πατρίδος. Λογιαῖζω νὰ μὴν εἶναι κανένας, ὁποῦ νὰ μὴν τὸ ἠξεύρη. Ἐτζη λοιπὸν ἀνατραφεῖς κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ βουλήν καὶ πρόγνωσιν, ἣ πόρρωθεν καταβάλλεται τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ὑποθέσεις, ἄξιός ἐκρίθης ἀπὸ ὅλους νὰ λάβῃς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως. Γνωρίζοντάς σε καθαρὸν κατοικητήριον καὶ ἄξιον δοχεῖον τοῦ παναγίου Πνεύματος, εὐθύς εἰς τὴν ἱερωσύνην σε ἀνέβασεν. Ἄλλ' ἐκεῖνο ὁποῦ συμβαίνει εἰς τὸν ἥλιον, ὅταν ἀνεβαίη ὑψηλότερα εἰς τὸ ἡμισφαίριόν μας, τοῦτο ἐσυνέβη καὶ εἰς ἐσένα, ἀφ' οὗ ἀνέβης εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀπ' ἐκεῖ ὄχι μοναχὰ πέμπει λαμπρότεrais ἀκτίνας, ἀμὴ καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην πράγματα περισσότερον τρέφει καὶ αὐξάνει, ἔτζη καὶ σύ, σεβασμιώτατε δέσποτα, φθάνωντας εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ὄχι μοναχὰ ἔδειξες πλέον λαμπραῖς ταῖς ἀκτίνας τῶν ἀρετῶν σου, ἀμὴ καὶ ὄλην τὴν πατρίδα περισσότερον ἄρχισες νὰ φωτίζης καὶ νὰ ὠφελῆς.

Μάρτυρας τούτων, ὁποῦ λέγει, ἐσαῦς κράζω, ὃ γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Κρήτης, ἐσαῦς, συμπατριῶται τοῦ Γερασίμου, οἱ ὁποῖοι ὄχι μίαν ἢ δύο, ἀλλὰ πολλαῖς φοραῖς ἀκούσατε τὰ ἱερά του λόγια, τοῦ ὁποίου ὄχι μοναχὰ ἐθαυμάσατε τὴν ρητορείαν, ἀμὴ καὶ πολλὰ με ταῖς νουθεσίαις του ὠφελήθητε.

Ἄλλὰ τί κράζω ἐγὼ μάρτυρας ἀπὸ μακρῶν, ἐκεῖ ὁποῦ ὅλοι σχεδὸν ἐσεῖς οἱ παρόντες ἠμπορεῖτε νὰ μαρτυρήσετε, ἐπειδὴ ἀκούσατε εἰς τοῦτο τὸ ἱερὸν βῆμα τὴν θεοκίνητόν του γλῶσσαν ὡσάν μίαν σάλπιγγα νὰ εὐφραίνῃ τὰς ἀκοὰς καὶ νὰ καταπλήττῃ τὰς ψυχὰς παρακινῶντας τοὺς καλοὺς εἰς τὰ θεάρεστα ἔργα καὶ τοὺς κακοὺς εἰς τὴν μετάνοιαν, βάνωντας ἐμπροστά του εἰς μίμησιν ὄχι τοὺς παλαιοὺς τῶν ῥητόρων, Γοργίαν δηλαδή, Δημοσθένην καὶ Περικλέα, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν καὶ συγκυκᾶν τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, ἀλλὰ τοὺς θεοπνεύστους διδασκάλους, Χρυσόστομον, τὸν Γρηγόριον, τὸν Βασίλειον, διδάσκοντας ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν, ὄχι πρὸς χάριν, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν, ὄχι πρὸς τὸ ἰδικὸν των συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουόντων.

Ἄλλὰ τί; Ἴσως μὲ τὴν διδασχὴν μοναχὰ ὠδήγησε τοὺς ἀνθρώπους πρὸς θεογνωσίαν; Ἴσως μὲ τὰ ἀξιωμακτικὰ παραδείγματα μοναχὰ τοὺς ὠφέλησεν; Ὁχι βέβαια, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους ὁποῦ διὰ τὸ διάστημα καὶ μὲ τὴν διδασχὴν ἠθέλησε νὰ ὠφελήσῃ με τὰ σοφώτατά του συγγράμματα. «Πολλὴ μὲν ἐν σοφοῖσι», διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὰ λόγια τοῦ φιλοσόφου

Ἀμμωνίου, οὐκ ἀνώνυμος ἡ ὀριστική σου ἁρμονία τῶν ὄντων κατὰ τοὺς Ἑλλήνων σοφούς, ἡ ὁποία φροντίζει ὄχι μοναχὰ τοὺς ἱεροὺς κήρυκας, ἀμὴ καὶ ὄλους ἀπλῶς τοὺς σπουδαίους. Πάρεστιν, ἐδῶ εἶναι, ὁ τετράγλωσσος θησαυρὸς τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς βάσεως ὁδηγῶν τοὺς νέους πρὸς ἀπόκτησιν τῆς σοφίας.

Ποῖος λοιπὸν βλέπωντας ταῖς θαυμασταῖς σου ἀρεταῖς καὶ τὰ σοφὰ σου φιλοπονήματα δὲν θέλει εἰπῆ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ξενοφῶντος περὶ Σωκράτους ὡς παιζὼν οὐδὲν ἦττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλεις τοῖς συνδιατριβουσι, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ φήμη ἀπερνῶντας πολλαῖς χώραις, ὅλες τοῦ ὀνόματός σου ἐνέπλησεν. Ἐγὼ διὰ βραχυλογίαν μίαν μοναχὰ ἐνθυμίζω, ἡ ὁποία διὰ μέσον τῶν σοφωτάτων τῆς πολιτῶν ἄξια κατὰ ταῖς πράξεις σου σὲ ἔπαινεῖ.

Ἔνας ἀντὶ πολλῶν μαρτυρεῖ Φραγκίσκος ὁ Κομβέφης τῆς εὐδαιμονεστάτης Λουτεκίας τῶν Παρισίων πολίτης, μέγας θεολόγος καὶ τῶν ἁγίων πατέρων μας παραφραστὴς βασιλικός. Τοῦτος εἰς τὴν ἐκδοσιν Μαξιμου τοῦ Ὁμολογητοῦ διὰ ταῖς μεγάλαις σου εὐεργεσίαις καὶ ἀρεταῖς καὶ διὰ τὴν καλὴν διάθεσιν ὅπου ἔχεις εἰς ὄλους παρακαλῶντάς σου ἀπὸ τὸν Θεὸν ζωὴν μακρὰν λέγει, «εἴθε ὁ αἰδесиμώτατος ἀββᾶς Βλάχος εἰσαεὶ ἀπολαύσειε τοῦ παρόντος βίου, ἵνα διαλάμπῃ τὸ τῆς ἐσχάτης Ἑλλάδος διαυγέστατον φῶς». Μόνον ἐσένα ἐγνώρισεν ἄξιον νὰ ἀπολαύσῃς παντοτεινὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν «εἴθε εἰσαεὶ ἀπολαύσειε κ. τ. λ.». Καὶ μόνον ἐσένα ἐκατάλαβε φῶς διαυγέστατον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἵνα διαλάμπῃ τὸ τῆς ἐσχάτης κ. τ. λ. Ὁ φῶς διαυγέστατον, ὦ φωστὴρ λαμπρότατε τῆς ἐσχάτης Ἑλλάδος μας.

Ταῦτα ἀκούωντας καὶ βλέπωντας ἡ θεοφρούρητος σύναξις τούτου τοῦ περιφήμου ναοῦ ἐβόα ὁμοφώνως, τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέτοιον ἀρχιερέα πρέπει νὰ ἔχωμεν, εἰς τὸν ὁποῖον ὡσὰν εἰς ἐπίλογον τῶν ἀρετῶν τῶν προαπελθόντων ἀρχιερέων μας, τὴν σοφίαν Γαβριὴλ τοῦ Σεβήρου, τὴν φρόνησιν Θεοφάνους τοῦ Ξεννακίου, τὸν ζῆλον Νικοδήμου τοῦ Μεταξᾶ, τὴν πολιτείαν Ἀθανασίου τοῦ Βαλερίου, τὸ φιλόπτωχον Μελετίου τοῦ Χορτακίου καὶ τὴν ἐμπειρίαν Μεθοδίου τοῦ Μορώνης.

Τοιοῦτος ἡμῖν πρέπει ἀρχιερεὺς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἔπαινος τοῦ ποιμνίου, τιμὴ τῶν ἱερέων, δόξα τῶν ἀρχιερέων, καύχημα ὄλου τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Εἴθε, καὶ ἐγὼ λέγω κατὰ μίμησιν τοῦ Κομβέφης, εἴθε ὦ πατριερώτατε ἱεράρχα Γεράσιμε εἰσαεὶ ἢ ἐπὶ πολὺ ἀπολαύσειας τοῦ παρόντος βίου, ἵνα διαλάμπῃς τὸ τῆς ἐσχάτης Ἑλλάδος διαυγέστατον φῶς εἰς ὁδηγίαν τοῦ ποιμνίου, εἰς δόξαν τοῦ γένους μας καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν ὀρθοδόξων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.